

KOMPETANSETEAM LEVEKÅR ÅRSRAPPORT 2020

Årsrapport for 2020 er skrevet av Marie Lundblad, Marie Josee Boily, Camilla Bock og Kjersti Lieberg.
Foto: Illustrasjonsfoto, Personer som er avbildet er ikke identiske med personer som omtales i teksten.

INNHold

1. Innledning	5
2. Om teamet	6
Mandat	6
Ny Start -Kommunesammenslåing og ny virksomhet	9
3. 2020 – Pandemiens år	10
Skolene og barnehagene stenger ned	10
Fritidsaktiviteter til barn og unge	11
Ny digital møteform	11
Digitale løsninger for alle?	12
4. Nøkkeltall	13
Økning i antall henvendelser	13
Husholdningstype	14
Bosituasjon	15
Økonomisk situasjon.....	15
Bistand fra kompetanseteam levekår.....	16
Råd og veiledning	17
Arbeid i enkeltsaker	17
Bistand i samtale	18
Tverretatlig koordinering	18
Modell for innsats og oppfølging	18
Hvem tar kontakt med kompetanseteam levekår?	19
5. Hva handler henvendelsene om?	21
Hvilke utfordringer har familiene?	21
Bolig	21
Økonomi	22
Helse.....	23
Husholdningstype	23
Barns deltakelse i fritidsaktiviteter	23
Språk og liten kjennskap til hjelpeapparatet	23
Behov for hjelp fra flere instanser	24
Hva har tjenestene behov for veiledning på?	24
Tverretatlig samhandling	24
Kartlegging med barne-, familie- og levekårsperspektiv	24
Ytelser, rettigheter og regelverk	24
Systemkunnskap	25
Frivillig sektor	25
Bekymring for barna.....	25
Case.....	26
6. Kompetanseheving	28
Eksempler på kompetansehevingstiltak	29

7. Særlige satsningsområder	30
Finn din bolig.....	30
Tettere samarbeid med skoler og barnehager	30
«BARNNA FØRST» – Fokus på muligheter for å eie bolig for enslige forsørgere.....	30
Prosjekt Sommerjobb	31
Samarbeid NAV og barnevern	31
Områdesatsning Strømsø	31
8. Vi løfter erfaringene videre.....	33
9. Oppsummering og veien videre	34
Vedlegg 1 – Eksempel på samtykkeavtale	35
Literaturliste	36
Sluttnoter	37

1.

INNLEDNING

Kompetanseteam Levekår har siden 2018 utarbeidet en årlig rapport med statistikk og erfaringer fra arbeidet teamet gjør. Rapporten er ment som en oppsummering og dokumentering av arbeidet som gjøres i teamet og retter seg både mot kollegaer og ansatte i kommunen som på ulike måter møter barn og foreldre med levekårsutfordringer. I kontakt med andre kommuner har det vært et fint dokument å vise til for å gi et bilde av hvordan Drammen jobber tverrfaglig for å gi utsatte barn gode muligheter i oppveksten.

2. OM TEAMET

I 2009 ble prosjektet «SIMBA» – Sammen i innsatsen mot barnefattigdom i Drammen kommune, iverksatt. Fokus var å styrke samarbeidet mellom sosialtjenesten og barneverntjenesten, samt å arbeide direkte med et utvalg familier i målgruppen. Arbeidet i familiene hadde både et foreldreperspektiv og et barneperspektiv: gjennom å styrke foreldrenes økonomiske, sosiale og kulturelle posisjon kunne man også øke sjansen for at barna ble løftet ut av fattigdom. Oppmerksomhet på barna og deres særskilte livssituasjon her og nå ble også viet stor oppmerksomhet¹. I 2012 ble prosjektet omdøpt til Levekårsteamet implementert i ordinær drift.

I 2018 ble Levekårsteamet til Kompetanseteam Levekår. Med dette ble teamet et kompetanseteam for hele Drammen kommune, både de kommunale tjenestene, men også frivilligheten.

« Gjennom å styrke foreldrenes sosiale og kulturelle posisjon kan vi være med på å øke sjansen for at barna løftes ut av fattigdom »

Kompetanseteam Levekårs primære oppgave på individnivå er råd og veiledning til tjenesteapparatet i enkeltsaker. Teamet tilbyr også oppfølging i enkeltsaker i form av bistand i samtaler med familier, hjemmebesøk og tverretattlig koordinering. Teamets oppgaver på systemnivå innebærer først og fremst kompetanseheving og kunnskapsdeling.

Teamets ansatte har lang erfaring med å møte utsatte barn, ungdom og familier med sammensatte og utfordrende livssituasjoner. Samtlige medlemmer i teamet har sosialfaglig eller pedagogisk høyskoleutdanning med veiledningskompetanse.

De tre ansatte som jobbet i Kompetanseteam Levekår før kommunesammenslåingen, fortsatte arbeidet i ny kommune, men med ny organisering i virksomheten Ny Start. To ansatte ble tilført teamet våren 2020 og i desember 2020 hadde teamet totalt 4,6 årsverk.

Mandat

Forankring

Kompetanseteam Levekår er et tverrfaglig team i Drammen kommune. Kompetanseteam Levekår sitt arbeid er forankret i «Levekårsplan 2016–2019» (tiltak 9) og «Handlingsplan – Mangfold og inkludering 2016–2020» (tiltak 17). Teamets arbeid skal følge visjonen til «Læringsløp Drammen»: «Å løfte barn og unge til et høyere nivå enn levekårsindeks og foreldrenes utdanningsnivå skulle tilsi».

Formål

Kompetanseteam Levekår skal bistå Drammen kommune i arbeidet med å forebygge barnefattigdom, hindre reproduksjon av økonomiske utfordringer og redusere de negative konsekvensene av å vokse opp i familier med vedvarende lavinntekt. Barn og unge skal ha mulighet til å realisere sitt fulle potensial uavhengig av foreldrenes sosioøkonomiske situasjon.

Teamet skal styrke tjenestenes fokus på helhetlig oppfølging, levekårsperspektiv og barneperspektiv.

«*Kompetanseteam Levekår er et lavterskeltilbud som bistår etter samtykke fra familiene. Avhengig av sakens kompleksitet vurderer teamet hvilken type bistand det er behov for. Saker kan også drøftes anonymt med teamet*»

Definisjon

Teamets arbeid tar utgangspunkt i en relativ fattigdomsdefinisjon:

«En person er fattig dersom vedkommende mangler ressurser til å delta i samfunnets aktiviteter og å opprettholde den levestandarden som er vanlig i dette samfunnet» (Townsend 1979)

Kompetanseteam Levekår sitt arbeid tar utgangspunkt i mandatet hvor de viktigste oppgavene er:

Bistand i enkeltsaker:

- Råd og veiledning til tjenesteapparatet i enkeltsaker
- Bistand til kolleger i brukermøter
- Koordinering av tjenester til familier
- Hjemmebesøk og samtaler med familier

Oppgaver på systemnivå:

- Bidra til kompetanseheving i Drammen kommune
- Bidra til å forbedre rammer og rutiner, for å sikre en helhetlig og samordnet innsats
- Bidra med innspill til det forebyggende arbeidet i kommunen, herunder gi innspill til kommunens strategier og planer
- Dokumentere erfaringer og bidra til kunnskapsutvikling gjennom teamets årsrapport

Helhetlig oppfølging

- Med helhetlig oppfølging menes her:
- Koordinert tverretattlig innsats
- Omfatter samtlige familiemedlemmer i husholdet
- Tiltak rettes mot ulike livsområder

Målgruppe

Primær målgruppe for teamets innsats er

- Ansatte i Drammen kommune og NAV som er i kontakt med og skal bistå levekårsutsatte barnefamilier.
- Levekårsutsatte barnefamilier som mottar bistand fra kommunen.

Sekundær målgruppe for teamets innsats er

Frivillig sektor og øvrig tjenesteapparat i Drammen som skal bistå levekårsutsatte barnefamilier.

Oppgaver

Kompetanseteam Levekår skal bistå ansatte i kommunen i enkeltsaker som omhandler levekår og utenforskap.

Medarbeidere Drammen kommune og frivillig sektor kan ta direkte kontakt med Kompetanseteam Levekår med forespørsel om bistand i enkeltsaker. Avhengig av sakens kompleksitet vurderer teamet hvilken type bistand det er behov for.

Bistand i enkeltsaker

- Råd og veiledning til tjenesteapparatet i enkeltsaker
- Bistand til kolleger i brukermøter
- Koordinering av tjenester til familier
- Hjemmebesøk og samtaler med familier
- Informerer om tilbud fra frivilligheten

Oppgaver på systemnivå

- Bidra til kompetanseheving internt i Drammen kommune
- Bidra til å forbedre rammer og rutiner, for å sikre en helhetlig og samordnet innsats
- Bidra med innspill til det forebyggende arbeidet i kommunen, herunder gi innspill til kommunens strategier og planer
- Dokumentere erfaringer og bidra til kunnskapsutvikling gjennom teamets årsrapport
- Kompetanseteam Levekår kan bli tildelt ytterligere oppgaver.
- Kompetanseteam Levekår er organisert i virksomheten Ny start og rapporterer til nærmeste leder

Personvern

Kompetanseteam Levekår bistår i saker etter samtykke fra familiene. Saker kan også drøftes anonymt med teamet.

All utveksling av personopplysninger må skje i henholdt til gjeldende rett, herunder spørsmål knyttet til taushetsplikt, avvergeplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

Rapportering

Kompetanseteam Levekår utarbeider en årlig rapport. I årsrapporten skal det foretas en vurdering av arbeidet, inkludert veiledning i enkeltsaker og kompetansehevingstiltak. Årsrapporten skal godkjennes av avdelingsleder.

Ny Start – Kommunesammenslåing og ny virksomhet

Første januar ble Svelvik kommune, Nedre Eiker kommune og Drammen kommune slått sammen til nye Drammen kommune. Innbyggerantallet var i gamle Drammen kommune, tredje kvartal 2019, 69 430. I Nye Drammen, tredje kvartal 2020, var innbyggertallet økt til 101 738.

Kompetanseteam Levekår gikk første januar 2020, fra å være et tverretattlig team, med ansatte fra NAV og Senter for oppvekst², til et team samorganisert under felles ledelse i virksomheten Ny Start.

Ny Start består av Flyktningetjenesten, Boligtjenesten, Krisesenteret og Tjenester til andre grupper. Kompetanseteam Levekår er plassert inn i Tjenester til andre grupper sammen med andre rådgivere som blant annet har ansvar for IMDI- og BUFDIR-midler. Gruppen består av til sammen 10 personer. Tjenester til andre grupper er organisert rett under virksomhetsleder.

3.

2020 – PANDEMIENS ÅR

Norge er et land med gode velferdsordninger og mange tilbud til barn/unge og familier som lever med vedvarende lavinntekt. Samtidig er det kjent, også før pandemien, at disse familiene er ekstra sårbare ved konjunkturedgang og når landet er i krise. I en rapport utgitt av NAV i 2016, «Lavinntekt og levekår i Norge»³ beskrives det på følgende måte: «Vi har god dokumentasjon på at nedgangskonjunkturer bidrar til økt varig frafall fra arbeidslivet, og dermed til langvarig svekkede levekår for dem som blir hardest rammet».

I de sårbare familiene er det mange av de voksne som er blant de første som blir arbeidsledige ved konjunkturedgang og også nå i pandemien. Dette skyldes ofte lav tilknytning til arbeidsmarked og lav utdanning. Disse familien har i høyere grad enn andre et mer begrenset nettverk, vedvarende lavinntekt og bor oftere i boliger som er uegnede, for eksempel preget av trangboddhet. Store barnefamilier, lavinntektsfamilier og familier med utenlandsk bakgrunn er mest trangbodde både ut fra selvrapporterte mål og såkalte objektive nasjonale trangboddhetsnormer.⁴

Flere studier viser at både pandemier og innførte restriksjoner rammer sosialt skjevt.⁵ Det skal altså være godt kjent for både kommunale og statlige virksomheter hvilke utfordringer disse familiene har.

Skolene og barnehagene stenger ned

Skolene og barnehagene stengte helt ned i mars og april 2020 og mange barn i skolealder har også etter denne perioden hatt hjemmeskole fra tid til annen på grunn av lokale tiltak eller ved karantene.

I forbindelse med hjembesøk og samtaler med familier i perioden, har vi sett at trangboddhet har gjort det ekstra utfordrende for en del av barna å gjøre lekser og hjemmeoppgaver. I en av familiene vi var hjemme hos fantes det ikke skrivebord til noen av barna, og alle måtte sitte i stua når de jobbet med skolearbeid fordi det var det eneste stedet det fantes et bord å sitte ved. Vi har også fått tilbakemelding på at dårlig internettforbindelse gjør det utfordrende når mange barn er hjemme samtidig og skal gjøre oppgaver digitalt.

Det viser seg gjennom forskning at de trangbodde har dårligere kvalitet på nettforbindelsen i hjemmet. Blant de mest trangbodde er det 32% som oppgir at det varierer gjennom dagen, og 7% som oppgir at det fungerer dårlig. Dette kan skyldes et bredbåndsabonnement med lav kraft, men også at de mest trangbodde er store hushold og dermed er mange personer på nett samtidig. Antallet mobiltelefoner, nettbrett og PC-er har også betydning for dette. Her er det en klar sammenheng mellom inntekt og antall nettbrett og PC-er⁶.

I tillegg til trangboddhet og dårligere nettilgang, kan vi også se at mange foreldre på grunn av språkutfordringer har større vanskeligheter med å følge opp barna når det gjelder skolearbeid. Dette var ekstra tydelig i begynnelsen av pandemien, da skolene raskt var nødt til å omstille seg til hjemmeundervisning. Skolen hadde tilbud om undervisning på skolen for de mest sårbare barna, i

tillegg til de foreldre med samfunnskritiske oppgaver. Vi erfarte at mange foreldre i vår brukergruppe var skeptiske til å sende barna til skolen på grunn av redsel for smitte; «Hvorfor kan mitt barn gå på skolen, når ikke de andre kan? Er ikke også mitt barn utsatt for smitte?».

Det vil etter hvert komme mer forskning på hvilke konsekvenser nedstengningen av barnehager/skoler har hatt. Det vil være viktig at alle som jobber med de utsatte familiene er oppmerksomme på dette slik at man kan sikre at de barn og unge som lever i en sårbar livssituasjon får det tilbud de har krav på og behov for. Det generelle barnehage- og skoletilbudet er grunnleggende i vårt samfunn, og her fanges barna opp og ivaretas etter behov. Digitale møter kan aldri erstatte det å møte stabile og trygge voksne i barnehagen eller skolen hver dag.

Fritidsaktiviteter til barn og unge

I perioder gjennom 2020 har fritidsaktiviteter og ferietilbud blitt avlyst eller redusert. De frivillige organisasjonene har gjennom hele året, også i samarbeid med kommunen, vært aktive og funnet gode alternative løsninger for å følge opp og bistå familier, blant annet digitale matkurs hvor det er blitt levert matposer hjem til familiene i forkant. Det ble også tatt et stort initiativ av frivilligheten før påskeferien hvor det ble organisert utlevering av påskeposer til utsatte familier med spill, påkegodt og mat. Gjennom sommerferien var det også mange gode tilbud i regi av frivilligheten og kommunen til barn og unge i en ellers vanskelig tid.

I dialog med noen av de frivillige organisasjonene som møter barn og unge i Drammen har det fremkommet at mange ungdommer har opplevd en generell uro og en økende frustrasjon over at de kjeder seg og er desperate etter å ha noe å gjøre sammen med andre. Andre forteller at de er «deppa» og at det er utfordrende å følge opp skolen. De konstante endringene av tiltak i samfunnet trekkes også frem som slitsomt og uforutsigbart å forholde seg til.

Det uttrykkes av organisasjonene at mange av barna og ungdommene er avhengige av fritidstilbudet som gis, blant annet leksehjelp og et sted å "henge". I periodene hvor disse arenaene har vært stengt eller det har vært åpent for mindre grupper har det vært stor bekymring for disse barna, det har blant annet ført til at flere blir hengende rundt, utendørs noe som kan være uheldig da det ikke har vært trygge voksne til stede. Det blir også påpekt at det, etter nedstenging i perioder, har vært færre som har møtt opp når det har åpnet igjen. Det betyr at organisasjonene sannsynligvis må bruke tid på å rekruttere barn og unge på nytt når samfunnet igjen åpner mer og mer.

Ny digital møteform

Mange møter i pandemiens tid ble utført digitalt. Det er en stor styrke at så mange ansatte er blitt så trygge på å ha digitale møter. En effektiv metode som teamet benytter seg av er å koordinere felles møter for at alle skal få et helhetsbilde av det komplekse og sammensatte bildet i familien. Et digitalt tverrfaglig drøftingsmøte er en god og effektiv måte for å sette involverte parter i kontakt med hverandre og for å fordele ansvar og oppgaver. Slike møter holdes med samtykke fra familien og noen ganger uten at de selv er til stede.

Digitale løsninger for alle?

Kompetanseteam Levekår har på lik linje med andre tjenester, for eksempel barnevernet, familievernnet og PPT, forsøkt å opprettholde en god og operativ tjeneste under pandemien.

Det var mye telefonkontakt med familiene i den første perioden med nedstengning i mars og april 2020, samtidig som det også ble avholdt fysiske møter dersom annen kommunikasjon ikke var mulig, og når fysisk møte ble vurdert som helt nødvendige. Etter hvert som det ble lagt til rette med gode smitteverntiltak på kontoret, har teamet gjennomført mange fysiske møter. Teamet benytter seg ofte av tolk i samtaler og løsningen med telefontolk har fungert godt.

Fysiske møter har vært spesielt viktige i de familiene hvor det er språkutfordringer og det er behov for praktisk bistand til for eksempel å fylle ut søknader og finne frem på nett. Vår erfaring er at digital kommunikasjon og telefonkontakt fungerer best når det allerede er en etablert relasjon til familien. Ved nye henvendelser, og i spesielt komplekse saker har vår vurdering vært at det har vært nødvendig med fysiske møter. For å redusere antall møtedeltagere har det i stor grad blitt benyttet telefontolk hvis det har vært behov for tolk. I perioder med høyt smittetrykk har vi også gjennomført samtaler utendørs dersom dette har latt seg gjøre med tanke på ivaretagelsen av personvern og taushetsplikt.

Flere av familiene vi har hatt kontakt med har, i koronapandemien, opplevd at prosesser i kontakten med det offentlige er blitt satt på vent. Dette har skapt bekymring og usikkerhet for mange. Det har vært alt fra søknader om oppholdstillatelse til utsatt oppstart i arbeidstrening eller andre tilbud som er blitt utsatt, avlyst eller redusert med pandemien som årsak.

Vi har gjennom året 2020 i større grad blitt oppmerksom på hvor ekskluderende det er når man ikke mestrer digital kommunikasjon eller digitale løsninger for søknader og ytelser. De fleste i Norge har gode forutsetninger for å ta i bruk digitale løsninger, og mange ønsker dette fremfor tradisjonelle søknader på papir. I forbindelse med nedstengningen har teamet opplevd en økt etterspørsel om hjelp til å fylle ut søknader og finne frem dokumentasjon. Vi har bistått personer med søknader om barnehageplass, redusert betaling av barnehage og Aktivitetsskole (AKS), økonomisk sosialhjelp, søknader om barnetrygd, dagpenger og andre ytelser.

Problemstillinger knyttet til digitalisering og sosial ulikhet på dette området er velkjent⁷, men vi kan se at dette blir forsterket i den situasjonen vi har opplevd i 2020 og som også kommer å påvirke oss i 2021. I kommunens digitaliseringsstrategi fremkommer følgende: det er en prioritering å øke digital inkludering og motvirke digital ekskludering i samfunnet⁸.

Vår vurdering er at dersom det finnes gode rutiner for bruk av digitale verktøy og brukerne er godt kjent med bruken av dette, så kan det være et alternativ. Vi ser imidlertid at mange av de familiene vi er i kontakt med har et behov for opplæring når det gjelder bruk av digitale verktøy og løsninger. Det kan for eksempel være utfordringer med å laste opp dokumenter, levere søknader digitalt, videresende e-poster og innlogging på ulike nettsider. Erfaring med digital analfabetisme er et tydelig og konkret område hvor det bør legges til rette for opplæring for de som trenger dette. Det er også et faktum at færre fysiske møter og hjemmebesøk øker risikoen for at sosiale problemer ikke oppdages. Det kommer med stor sannsynlighet mer forskning på dette området etter hvert, men vår erfaring er at både fysiske møter og hjembesøk, gir større mulighet for å skape trygge relasjoner, se muligheter/hindringer og oppdage/forebygge sosiale utfordringer.⁹

Det er en stor styrke at så mange ansatte er blitt så trygge på å ha digitale møter. En effektiv metode som teamet benytter seg av er å koordinere felles møter for at alle skal få et helhetsbilde av det komplekse og sammensatte bildet i familien. Et digitalt tverrfaglig drøftingsmøte er en god og effektiv måte for å sette involverte parter i kontakt med hverandre og for å fordele ansvar og oppgaver. Slike møter holdes med samtykke fra familien og noen ganger uten at de selv er til stede.

4.

NØKKELTALL

Økning i antall henvendelser

Kompetanseteam Levekår har i 2020 blitt kontaktet i 144 enkeltsaker. Det har vært en økning i antall henvendelser i enkeltsaker på 9 prosent fra 2019. Teamet har også i 2020 registrert henvendelser hvor det er gitt bistand i form av generell råd og veiledning til samarbeidspartnere; altså spørsmål som ikke handler om konkrete enkeltsaker. I disse sakene gis det råd og veiledning direkte og det følges ikke opp videre med mindre noe annet avtales. Det er kommet inn 26 henvendelser i kategorien generell råd og veiledning. Totalt antall henvendelser er 170 i 2020. Økningen i antall saker kan indikere at ansatte i kommunen fremdeles opplever teamets tilbud og bistand som nyttig. Teamet håndterer sakene fortløpende, og har ikke hatt venteliste i 2020.

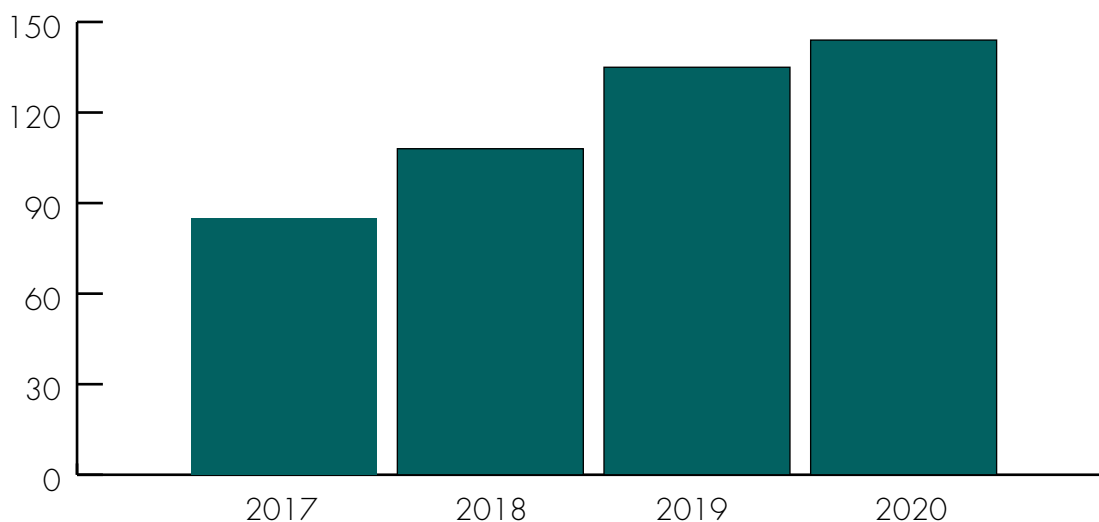
Tabell 1: Antall henvendelser i enkeltsaker

2017	2018	2019	2020
85	108	132	144

Tabell 2: Antall henvendelser med generell råd og veiledning

2017	2018	2019	2020
Ikke registrert	Ikke registrert	10	26

Figur 1: Antall enkeltsaker 2017–2020

Tabell 3: Antall barn

BARN	ANTALL
Antall barn 0–18 år	289
Antall ungdommer 18–23 år	38

Tabell 3 viser oversikt over antall barn og ungdommer i familiene teamet har fått henvendelser vedrørende. De 144 enkeltsakene inkluderer til sammen 289 barn (0–18 år) og 38 ungdommer (18–23 år).

Husholdningstype

Figur 2: Husholdningstype

SIVILSTATUS	ANTALL
Enslig forsørger	80
Gift/samboer	60
Ukjent	4

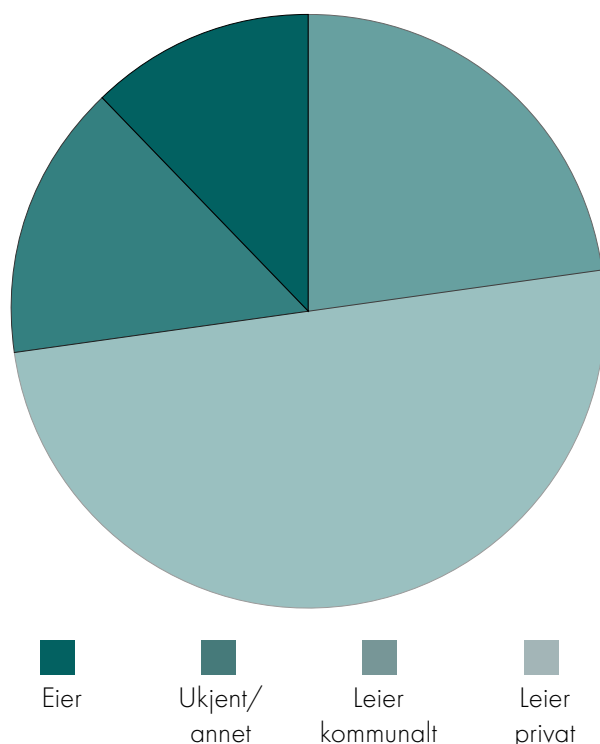
Figur 2 viser oversikt over hvor mange av familiene teamet har vært i kontakt med som består av enslige forsørgere. Statistisk sett vet vi at enslige forsørgere, og særlige kvinner, har større risiko for lavinntekt¹⁰.

Rundt 55% av familiene teamet var i kontakt med i 2020 bestod av foreldre som er enslige forsørgere. Statistisk sett har enslige forsørgere, og særlige kvinner, en større risiko for lavinntekt. Flere av familiene teamet er i kontakt med er barnerike familier og i 2020 var 26 av de 144 registrerte familier med fire eller flere barn.

Av de 144 familiene det ble gjort henvendelser på i 2020 var det 22 familier som har norsk opprinnelse.

Bosituasjon

Figur 3: Bosituasjon

Flere av familiene som teamet har vært i kontakt med har utfordringer med å skaffe seg egnet bolig til en leiepris som er mulig å håndtere økonomisk. For familier med mer enn fire barn er teamets observasjon at dette kan være særlig utfordrende både fordi utleier kan være skeptisk til å leie ut til familier med mange barn, men også at det er utfordrende å finne store nok og egnede boliger.

Av de familiene teamet har hatt kontakt med i 2020 bor ca. 12% familier i eid bolig. 51% av familiene leier private boliger og ca. 15% leier kommunale boliger. Det kan indikere at barna i de familiene vi møter har en mer usikker bosituasjon enn mange andre barn. I alle typer av leieforhold er det ofte også knyttet en usikkerhet, da mange husleiekontrakter kun er for en begrenset periode.

En ustabil bosituasjon preger familien negativt. Vi ser for eksempel at det er krevende for mange å bygge opp et nettverk og flere skolebytter for barna påvirker også barna negativt med tanke på behovet for stabilitet. Når familien får mulighet til å bygge opp et nettverk i barnas skolekrets, er dette noe som kan gi mange positive ringvirkninger for både foreldre og barn.

Økonomisk situasjon

Av de familiene vi har møtt, i 2020, har ca. 32% mottatt økonomisk sosialhjelp, og ca. 40% har mottatt andre stønader (arbeidsavklaringspenger, dagpenger, kvalifiseringsstønad, overgangsstønad, tiltakspenger og uføretrygd) fra det offentlige. Noen har en kombinasjon av arbeidsinntekt og stønader, da husstandens arbeidsinntekt ikke er tilstrekkelig til å dekke alle løpende utgifter.

Økonomisk sosialhjelp skal være en midlertidig ytelse, men vi ser at mange av familiene vi er i kontakt med har hatt økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt over flere år. Andelen langtidsmottakere har en nær sammenheng med manglende eller svak tilknytning til arbeidslivet og få opparbeidede trygderettigheter. Konsekvensen av dette blir tydelig når det blir behov for ekstra store innkjøp i familien. Familiene blir da avhengig av å søke om ekstra tilskudd til for eksempel møbler og hvitevarer, fritidsaktiviteter, vintertøy for barna, lege og tannlege. Vi vet ut fra forskning at konsekvensene av en slik usikker og ustabil inntektssituasjon over flere år er ekstra belastende for familiene og ikke minst for barn og unge. Det er vanskelig for familien å planlegge, da de ikke vet hvordan inntekten ser ut måned fra måned. En konsekvens av at ferie og fritid blir vanskelig å planlegge og vi ser at mange av familiene som følge av må benytte seg av ferietilbud i regi frivillig sektor.

Vi møter også familier med stor gjeldsbyrde, der det ikke er inntekten i seg selv som er problemet, men utgiftene. Dessverre så kan ofte løsningen for familien bli å ta i bruk kredittkort for å løse en økonomisk krise på kort sikt. Gjennom dette kan den økonomiske situasjonen bli forverret, når lånet forfaller til betaling uten at familien har mulighet til nedbetaling. Vi ser derfor at behovet for å ta opp økonomi som et tema er viktig, også når for eksempel barneverntjenesten eller helsetjenesten møter familiene. Her er det svært viktig at alle ansatte som jobber med de utsatte familiene har med seg et forebyggende, økonomisk perspektiv, for å sikre at situasjonen i familien ikke blir forverret.

Det er et stort behov for både praktisk økonomisk veiledning, og i noen saker er det absolutt nødvendig med bistand fra gjeldsrådgiver. Vi møter også mange familier som i en periode har behov for mer omfattende hjelp, og da kan det å søke om økonomisk forvaltning (frivillig eller tvungen) hos NAV være et alternativ. Dette er ikke et lovpålagt tilbud, men en tjeneste som NAV og kommunen har hatt i mange år. Drammen kommune har i regi av NAV også et tilbud om kurs med tema økonomi og budsjett. Dette er et tilbud til alle innbyggerne i kommune. Kompetanseteam Levekår var i sin tid med på å implementere dette tilbudet i Drammen.

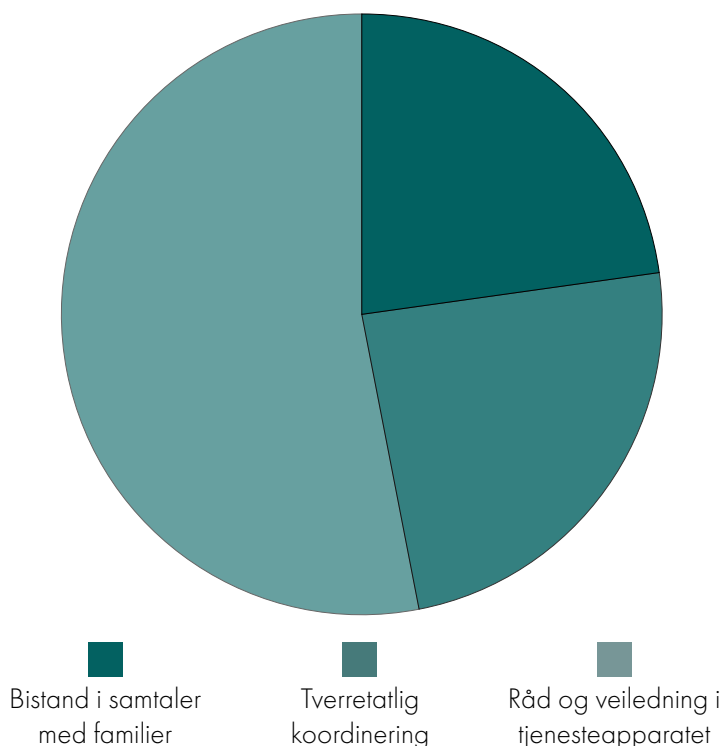
Av de familiene Kompetanseteam Levekår har vært i kontakt med i 2020 var det ca. 56% som ikke var i arbeid når vi fikk henvendelsen. Dette viser at det kan være en sammenheng mellom det å oppleve levekårsutfordringer og det å stå utenfor ordinært arbeidsliv.

Bistand fra kompetanseteam levekår

Tabell 4: Antall nye henvendelser i enkeltsaker fordelt på type oppfølging fra teamet

TYPE BISTAND	ANTALL	PROSENT
Råd/veiledning til tjenesteapparatet	76	53
Bistand i samtaler med familier	33	23
Tverretattlig koordinering	35	24
Totalt antall saker	144	100

Figur 4: Antall henvendelser i enkeltsaker fordelt på type oppfølging fra teamet

Råd og veiledning

Tabell 4 viser oversikt over hvilken bistand teamet har gitt i de enkeltsakene teamet har blitt kontaktet om. I 53% av sakene (76 enkeltsaker) har teamet kun gitt råd og veiledning til tjenesteapparatet uten ytterligere oppfølging av familien. Andelen saker hvor teamet kun har gitt råd og veiledning til tjenesteapparatet har vært stabilt de siste to årene. Fra 2017 til 2018 derimot opplevde man en økning i antall råd og veiledningssaker. Dette ble merkbart i sammenheng med teamets utvikling til å bli et kompetanseteam. Det medførte at teamet i større grad bistår som beslutningsstøtte for ansatte, heller enn å overta oppfølgingen av saken. Videre gikk teamets tilbud om bistand ut til alle kommunens ansatte og til frivilligheten. Råd og veiledning til ansatte kan for eksempel være veiledning om kontakt med andre tjenester (for eksempel bekymringsmelding til barneverntjenesten, kontakt med boligtjenesten, kontakt med veileder på NAV), aktivitetstilbud i kommune eller i frivillighet og rettigheter til ulike ytelser. Se 3.2. for mer informasjon om hva tjenestene har behov for veiledning på.

Arbeid i enkeltsaker

I de øvrige sakene (47%) har Kompetanseteam Levekår hatt en mer operativ rolle, hvor teamet har jobbet direkte med familiene i samarbeid med ansatte i tjenesteapparatet som har oppfølging av familien. Bistand til familier skjer alltid etter samtykke fra familiene selv.

Bistand kan innebære:

- Samtale med familiene
- Hjemmebesøk
- Tverretattlig koordinering
- Praktisk bistand med for eksempel søknader og innhenting av dokumentasjon

Bistand i samtale

Etter en saksdrøfting, kan Kompetanseteam Levekår bistå i en samtale med familien dersom familien ønsker dette. Samtalen kan foregå enten hjemme hos familien eller på et offentlig kontor. I samtalen kan teamet gi familien direkte råd og veiledning om ulike tilbud og tjenester i kommunen, samt opplyse om tilbud fra frivillig sektor.

Et annet tema i samtaler med familier er foreldrenes opplevelse av hvordan familiens situasjon påvirker barna. Det er viktig å kartlegge familiens styrker og utfordringer på ulike livsområder, og vurdere sammen med familien om andre tjenester bør kobles på, samt legge en plan for en mest mulig helhetlig vei videre. Teamet er opptatt av at familien er med på å se på eget livsløp og at dette resulterer i mestring for alle involverte på sikt. I 23% av sakene i 2020 bisto Kompetanseteam Levekår ansatte i samtaler med familier uten ytterligere oppfølging av familien.

Tverretatlig koordinering

Mange av familiene teamet møter har utfordringer på flere livsområder, og har behov for hjelp fra ulike deler av tjenesteapparatet. En viktig oppgave for teamet er å bistå familiene og/eller ansatte i tjenesteapparatet med å koordinere nødvendige tjenester rundt familien. Den tverretatlige koordineringen innebærer at teamet etablerer kontakt med andre tjenester, som for eksempel barneverntjenesten, helsesykepleier, NAV, boligtjenesten, introduksjonssenteret, frivillige organisasjoner eller fastlege. I mange tilfeller veileder og/eller bistår teamet også familiene med å søke om diverse tjenester, som for eksempel gratis barnehageplass, aktivitetsskole (AKS) og andre kommunale tjenester. I de fleste sakene organiserer teamet tverrfaglige samarbeidsmøter med instanser som familien er i kontakt med. I 24% av det totale antallet henvendelser innebar arbeidet tverretatlig koordinering i familien. Hovedfokus er da at alle involverte tjenester får et helhetsbilde av familiens samlede situasjon og at det avklares tydelig hvem som skal ha ansvar for å følge opp de ulike oppgavene rundt familien.

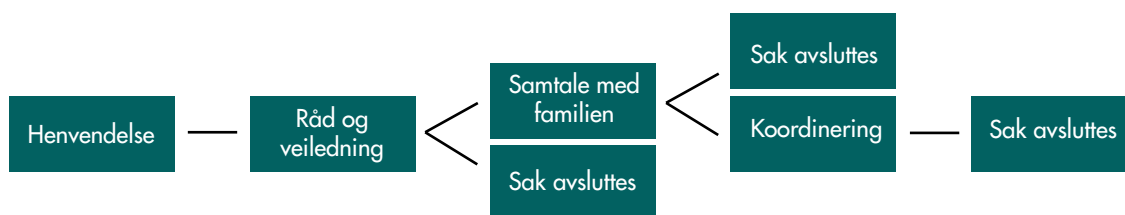
Hvilken type hjelp og hvor omfattende bistanden fra teamet er i den enkelte sak vurderes etter følgende kriterier:

- Familien må ha et ønske om, og motivasjon for å ta imot hjelp
- Hvorvidt og i hvilken grad familien allerede får oppfølging fra relevante tjenester, eventuelt frivillige organisasjoner
- Behov for tverretatlig koordinering
- Behov for praktisk bistand

Modell for innsats og oppfølging

Råd og veiledning til ansatte i tjenesteapparatet er den minst omfattende innsatstypen. Den gis i samtlige saker og henvendelser som teamet mottar. I andre enden av modellen finner man sakene som innebærer samtlige innsatsformer (råd og veiledning til tjenesteapparatet, bistand i samtaler med familien, tverretatlig koordinering og/eller hjemmebesøk). Varigheten av bistand varierer utfra individuelle vurderinger. I noen tilfeller ser vi et behov for å koordinere og avklare roller dersom mange instanser allerede er koblet på, før vi har første samtalen med familien. Dette gjøres alltid etter samtykke fra foreldrene.

Figur 5: Modell for innsats og oppfølging

Hvem tar kontakt med kompetanseteam levekår?

Teamet har i 2020 mottatt 30 henvendelser fra NAV Drammen. Dette tilsvarer 21% av totalt 144 henvendelser. Barneverntjenesten stod for 18 henvendelser (12,5%) etterfulgt av helsestasjonene og Flyktingetjenesten med 11 henvendelser (8%) hver. 8 henvendelser kom fra innbyggerne (personen selv), det samme antallet fra Barnas stasjon. Barnas stasjon, Blå Kors er en av organisasjonene som teamet har hatt et godt og tett samarbeid med over lang tid. Vi ser igjen i år en økning i antall henvendelser fra jordmortjenesten og helsesykepleiere. Dette er veldig positivt. Jordmødre og helsesykepleiere følger opp og treffer mange av barnefamiliene i byen og oppdager ofte hvis familiene strever økonomisk. Flere velger å ta kontakt med teamet for å drøfte saker anonymt eller med samtykke og i mange tilfeller bistår teamet familien videre da denne type bistand blir utenfor jordmor/helsesykepleiers mandat.

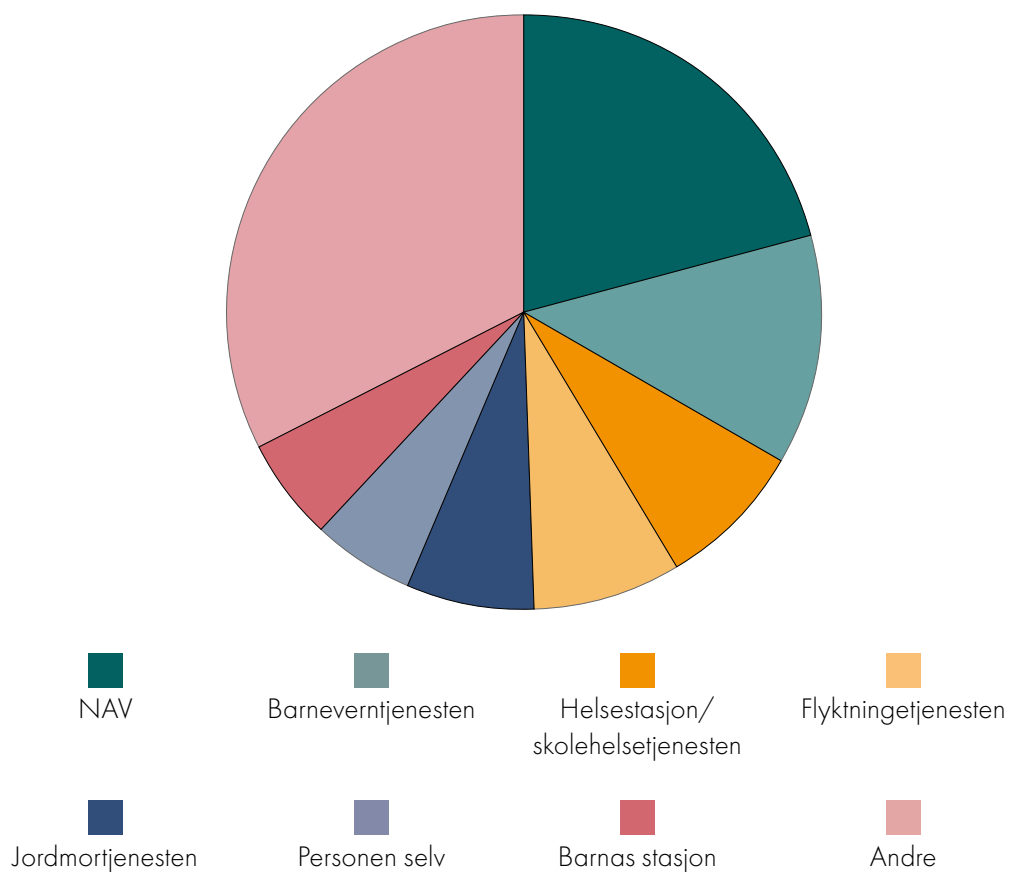
De henvendelsene teamet mottar gjelder i stor grad familier som allerede er i kontakt med NAV. Dette gjenspeiler at målgruppen for teamets arbeid er familier som lever i en utsatt økonomisk situasjon eller i vedvarende lavinntekt. Henvendelser teamet får fra NAV kan ofte handle om en bekymring for barnas situasjon og en kompleks situasjon i familien som påvirker muligheten for å delta i aktivitet og arbeid. I noen saker råder Kompetanseteam Levekår veiledere på NAV til å ta kontakt med barneverntjenesten, enten gjennom å sende bekymringsmelding eller å drøfte saken anonymt med barneverntjenesten for å få veiledning til videre håndtering av saken.

Tabell 4: Hvem tar kontakt med teamet?

HVEM HENVENDTE SEG?	ANTALL
NAV	30
Barneverntjenesten	18
Helsestasjon (inkl. skolehelsetjenesten)	11
Flyktingetjenesten	11
Jordmortjenesten	10
Personen selv	8
Barnas stasjon	8
Skole	7
Andre	7

HVEM HENVENDTE SEG?	ANTALL
Familieteam	6
Barnehage	6
Andre kommunale instanser	6
Fysio- og ergoterapitjenesten	5
Boligtjenesten	4
Krisesenter	4
PPT	3

Figur 6: Hvem tar kontakt med teamet?

5.

HVA HANDLER HENVENDELSENE OM?

Hvilke utfordringer har familiene?

Kompetanseteam Levekår mottar henvendelser som omhandler familier med sammensatte utfordringer

« Kompetanseteam Levekår er et veiledningsteam for ansatte i Drammen kommune som møter barnefamilier med levekårsutfordringer »

Bolig

En gjentakende problemstilling som går igjen, er utfordringer rundt bosituasjon. Noen av familiene teamet kommer i kontakt med har opparbeidet seg gjeld som følge av manglende husleiebetaling. Dette kan få alvorlige konsekvenser for familiene, som kan risikere å miste boligforholdet. I tillegg til ustabilitet når det gjelder bolig, kan dette også medføre at barna må bytte skolekrets. Vi ser ofte at ustabil betaling av husleie eller manglende betaling også fører til et utfordrende samarbeid med huseier. Noen av familiene teamet er i kontakt med ønsker å leie kommunal bolig, fordi de ikke klarer å skaffe bolig på det private leiemarkedet på egen hånd. Enkelte av disse familiene har mange barn, som gjør at de ikke klarer å finne en egnet bolig til en pris som de klarer å håndtere. For noen av familiene så er det psykiske og/eller fysiske helseutfordringer som gjør at de ikke er i stand til å finne egnet bolig på egenhånd.

Enkelte av familiene Kompetanseteam Levekår bistår bor allerede i en kommunal bolig når teamet kommer i kontakt med familien. Enkelte av disse familiene ønsker å bytte til en større kommunal bolig, eller en kommunal bolig med en annen beliggenhet.

Kompetanseteam Levekår erfarer at en del har urealistiske forventninger til kommunale boliger. Flere uttrykker at de ønsker å leie kommunal bolig fordi de tenker at det er billigere, mer stabilt og trygt. Det mange ikke er kjent med er at kommunal bolig skal være en midlertidig bolig, hvor familien i utgangspunktet kan bo i inntil 3 år. Samtidig kan det være ventetid på en egnet bolig, selv om familien har fått tilsagn på kommunal bolig. Det forventes at familien fortsetter å søke på det private markedet selv om det er levert inn en søknad eller gitt tilsagn om kommunal bolig. Husleien ved kommunale boliger har gjengs leie i Drammen kommune og gjør det ikke et billigere alternativ.

Flere av familiene teamet kommer i kontakt med bor svært trangt, og har utfordringer med å skaffe en større og mer egnet bolig til en leiepris som er mulig å håndtere økonomisk. Dette gjelder særlig familier med mange barn. Vi møter også familier som ønsker være selvhjulpen og derfor velger å bo i en mindre bolig nettopp for å kunne håndtere det økonomiske.

Mange av familiene teamet bistår har bruk for enkel boveiledning, for eksempel kunnskap om behovet for å lufte ut regelmessig for å unngå sopp eller hvordan elektriske varmeapparater fungerer.

Kompetanseteam Levekår har i tidligere år hatt en miljøarbeider i teamet. Dette har ikke vært tilfelle i år og disse arbeidsoppgavene har teamet måtte utføre selv uten denne ressursen. Dette kan for eksempel innebære praktisk bistand til boligsøk sammen med familien, deltakelse på visninger og bistand med diverse kommunale søknader.

Økonomi

Mange av familiene teamet kommer i kontakt med har disponeringsutfordringer og liten oversikt over egen økonomi. En del har opparbeidet seg gjeld i form av inkasso, forbrukslån og privat lån som de ikke klarer å betale eller håndtere. Flere av familiene teamet kommer i kontakt med uttrykker at de ikke vet hva de skal gjøre med gjelden. Det å få oversikt over egen økonomi kan være utfordrende når inntektene, for eksempel utbetaling av bostøtte, barnetrygd, overgangsstønad, bidrag og sosialhjelp, kommer inn på ulike datoer i løpet av en måned.

I samtale med familien er det ofte behov for å ta opp viktigheten av å komme ut i arbeid eller i arbeidsrettede tiltak. Hva skal til for at vedkommende skal kunne komme seg i arbeidslivet? Er det behov for tilrettelegging? I slike tilfeller etablerer teamet et samarbeid med NAV med mål om å finne gode og varige løsninger. Er det behov for noen form av tilrettelegging og her samarbeider vi med NAV for å finne frem gode løsninger. Ofte kan det være hindringer som økonomi, bolig og tyngende omsorgsoppgaver i familien som vanskeliggjør veien ut i arbeidslivet. Her kan vi bidra med innspill for å gjøre den veien enklere.

I slike saker det ofte behov for samarbeid på tvers av virksomheter for å få det til, et felles mål om selvhjulpenhet. Vi gjør familien oppmerksom på plikten til å samarbeide med NAV dersom man mottar ytelser fra NAV, allerede fra oppstart av samarbeidet med familiene. Dette fordi veien til økonomisk selvhjulpenhet, for mange, kan være inntektsgivende arbeid.

Helse

Felles for mange av familiene er psykiske og fysiske helseutfordringer. Mens noen har lettere psykiske helseplager, har andre tyngre psykiske lidelser. Mange står derfor utenfor arbeidslivet, og er avhengig av sosialhjelp. En stor del er under avklaring for å vurdere arbeidsevne og mottar ytelser fra NAV.

Husholdningstype

Over halvparten av familiene teamet er i kontakt med består av enslige forsørgere. Statistisk sett vet vi at enslige forsørgere, særlige kvinner, har større risiko for lavinntekt. Flere av familiene teamet er i kontakt med består av barnerike familier (15 familier har 4 eller flere barn).

Barns deltakelse i fritidsaktiviteter

Mange av barna i familiene teamet er i kontakt med deltar ikke i fritidsaktiviteter. Kompetanseteam Levekår erfarer at det er flere og sammensatte barrierer for deltakelse i aktiviteter. Foruten økonomi, kan det handle om transport og andre praktiske ting som hindrer deltakelse. For noen av familiene kan manglende deltakelse handle om mangel på informasjon om rimelige eller gratis tilbud. For andre familier kan det handle om at de har nød til å prioritere oppfølging av barna på andre områder, som skole.

Språk og liten kjennskap til hjelpeapparatet

De fleste familiene Kompetanseteam Levekår bistår har minoritetsbakgrunn. En del har språkutfordringer og liten kjennskap til hjelpeapparatet som gjør at det er vanskelig å forstå og følge opp vedtak og krav som stilles fra det offentlige hjelpeapparatet. Noen få har manglende oppholdstillatelse, som setter sterke begrensninger for deres rettigheter i Norge. Henvendelser knyttet til økonomiske og helsemessige rettigheter for gruppen uten lovlig opphold har økt.

Behov for hjelp fra flere instanser

Mange av familiene teamet møter har gått mange runder i hjelpeapparatet og må forholde seg til en rekke hjelpere i ulike instanser. Disse familiene har et stort behov for sømløse og velkoordinerte tjenester. Teamet erfarer at de aller fleste foreldre prioriterer barnas behov svært høyt. Det er imidlertid vanskelig å ta imot foreldreveiledning når de basale behovene som trygg bolig, mat og varme klær ikke er dekket. Vi ser at for mange er jobben for å bli selvhjulpne krevende, og at enkelte av familiene vil ha behov for oppfølging fra et velkoordinert hjelpeapparat i flere år.

Kompetanseteam Levekår er opptatt av at teamet kan bistå familiene i en avgrenset periode, inntil relevant hjelpeapparat er koblet på. Teamet skal ikke dekke over behov og rettigheter som familiene kan ha fra det ordinære hjelpeapparatet.

Hva har tjenestene behov for veiledning på?

I om lag halvparten av henvendelsene Kompetanseteamet mottar (53%) gir teamet råd og veiledning til tjenesteapparatet uten ytterligere oppfølging av saken. Teamet erfarer at mange som tar kontakt har behov for veiledning når det gjelder:

Tverretattlig samhandling

I samtlige saker Kompetanseteam Levekår blir kontaktet er det behov for tverretattlig samhandling for å gi god, helhetlig og samtidig hjelp til utsatte familier. Når det veiledes i enkeltsaker, har Kompetanseteam Levekår fokus på å framsnakke andre tjenester og skape forståelse for ulike etaters ansvarsområde og virkemidler. Vi erfarer at det fremdeles er et behov for å skape forståelse for hvordan både NAV og særlig barneverntjenesten jobber, samt viktigheten av samarbeid i enkeltsaker. Drammen er blitt en storbykommune, og vi ser at det til enhver tid kan være utfordrende å holde seg oppdatert på alle områder, og sikre at tjenester og tilbud er kjent blant de ansatte i kommunen. I mange saker gir vi råd om hvilke instanser som bør involveres, for eksempel NAV, Barneverntjenesten, Ungdomstorget, Flyktningetjenesten, Boligtjenesten eller andre. Erfaringene viser også at ikke alle er kjent med gode forebyggende lavterskeltilbud i kommunen, som for eksempel Familieteamet.

Kartlegging med barne-, familie- og levekårsperspektiv

Teamet bistår ansatte i tjenesteapparatet med å kartlegge familiens utfordringer og styrker, samt vurdere hva som kan være god hjelp til familien. Fokuset er på samtlige familiemedlemmer og på ulike livsområder som for eksempel arbeid, bolig, økonomi, helse, skole, barnehage, fritid, nettverk m.m. Teamet har et spesielt blikk på barnas situasjon, både med tanke på deltakelse i aktivitet, barnehage og skole, nettverk samt helse- og omsorgssituasjon. Brukermedvirkning er svært viktig for at familiene opplever seg som sjef i eget liv og for at familiene på sikt skal kunne navigere i det kommunale og frivillige tilbudet i kommunen. Det er viktig at familiene opplever at de er med på å planlegge og drømme i eget livsløp.

Ytelser, rettigheter og regelverk

Mange som henvender seg til teamet ønsker råd om hvilke ytelser og rettigheter familien har. Dette gjelder både generell veiledning om ulike ordninger, vilkår og regelverk, samt konkret i den enkelte sak dersom man har samtykke fra familien. I 2020 har vi fått flere henvendelser fra blant annet helsestasjoner som har hatt spørsmål vedrørende familier som ikke har rett til noen stønader her i Norge.

Systemkunnskap

En del av de ansatte som tar kontakt har også behov for generell informasjon om NAV, tjenester til barn og unge, som for eksempel organisering og saksgang, eller informasjon om det offentlige digitale verktøy og kanaler.

Frivillig sektor

Mange av de ansatte som henvender seg ønsker informasjon om tilbud i regi av frivilligheten som for eksempel, aktiviteter, ferietilbud, nettverksgrupper og leksehjelp. Det kan være utfordrende å ha en fullkommen oversikt over de mange tilbudene som finnes i byen og hvilke som er aktuelle for den konkrete familien man er i kontakt med. Gjentatte ganger har ansatte i kommunen spurt om en nettside med en god totaloversikt på det frivillige tilbudet i Drammen.

Teamet har over tid oppbygget et nært samarbeid med frivillig sektor. Vi ser at samarbeidet er nyttig også for frivillig sektor til å få et bedre kjennskap og samarbeid med kommunen. Fra frivillig sektor kan behovet være å få informasjon og innsikt i ulike tjenester og veiledning på hvem de kan kontakte. Frivillig sektor har også en god etablert kontakt og samarbeid om deres tilbud med blant annet barneverntjenesten og knutepunktfunksjonen i kommunen som søker om midler via Bufdir. Det er et viktig for de sårbare familier at kommune og frivillighet jobber godt sammen.

Bekymring for barna

En del som kontakter teamet har bekymringer rundt barnas situasjon, og drøfter hvorvidt de skal sende bekymringsmelding til barneverntjenesten og hvordan de kan snakke med foreldrene om bekymringene. Spørsmål kan også være hvordan man best mulig kan veilede og koble på andre kommunale eller frivillige tjenester som kan støtte familien videre.

Case

Henvendelser som kommer til Kompetanseteam Levekår får ulikt forløp og innebærer ulik type innsats fra teamet, avhengig av blant annet sakens kompleksitet og hvilke tjenester familien allerede mottar hjelp fra. Vi vil her gi to eksempler for å illustrere hvordan teamet jobber.

Case 1: Enslig mor med to barn

En veileder på NAV tar kontakt. Det gjelder en enslig mor med to barn i barnehagealder. Familien kom flyttende til Drammen under pandemien og har lite nettverk. NAV-veileder ønsker først og fremst råd og veiledning om hvilke tilbud som kan være aktuelle for familien å benytte seg av for å hjelpe dem med å utvide nettverket og mulighet til å låne utstyr for å delta i uorganisert aktivitet, for eksempel skigåing og skøyter. Mor klarer seg godt ved bruk av digitale verktøy og det avtales en digital samtale med mor og NAV-veileder.

I samtalen informerer kompetanseteamet om tilbudet fra Barnas Stasjon og utlånssentralen til Kirkens bymisjon, Skattkammeret. Mor blir svært interessert i dette og ønsker å bli satt i kontakt med Barnas stasjon og Skattkammeret. Teamet hjelper til med å opprette kontakt med Barnas stasjon for en oppstartssamtale. Mor og barna benytter seg jevnlig av tilbudet til Barnas Stasjon etter dette, hun har selv oppsøkt Skattkammeret for lån av utstyr. Det følges ikke opp ytterligere fra teamet.

Case 2: Familie på 5

Tjenestetildeling og koordinerende enhet i Drammen kommune tar kontakt vedrørende en familie bestående av mor, far og 3 barn i alderen 6, 10 og 12 år etter samtykke fra foreldrene.

Barnet på 12 år har en sykdom som gjør at daglig medisinerer med injeksjoner er nødvendig. Barnets sykdom gjør at familiens bolig ikke bør ha for mange trapper og det vil etter hvert bli et behov for innvendig heis. Familiens nåværende bolig er ikke tilpasset disse behovene.

Familien ble bosatt i Nord-Norge og kom til Drammen etter at bosettingsperioden på 5 år var fullført. De har nå bodd i Norge i 9 år. Far jobber som renholder og har fast inntekt. Mor har ikke vært i jobb hittil, da situasjonen rundt barnet på 12 år har vært krevende. Den ansatte i Tjenestetildeling og koordinerende enhet opplever at det er utfordrende for familien å følge opp på en del områder og det er også avdekket økonomiske utfordringer. Familien må benytte seg av tolk i samtaler. Det ble vurdert at det var behov for et tettere tverretatlig samarbeid.

Da Kompetanseteam Levekår kom inn i saken var det i oppstarten fokus på å bli godt kjent med familien i samarbeid med veileder på økonomisk sosialhjelp på NAV. Kompetanseteam Levekår dro på hjemmebesøk og fikk snakket med barna. Her kom det frem at om barna hadde hatt en mobiltelefon på deling så ville de kunne klare å være noe alene hjemme. Dette kunne gjøre det enklere for mor å komme noe ut i arbeid. Det ble også kartlagt at barnet på 6 år ikke hadde egen seng og derfor sov mellom foreldrene.

Familien har over en lengere periode vært avhengig av supplerende sosialhjelp. Kompetanseteam Levekår har, gjennom koronapandemien, bistått familien med å søke sosialhjelp og sørge for at rett dokumentasjon er blitt lagt ved søknaden. Nav vurderte at det var et behov for stønad til både seng og en mobiltelefon, i tillegg sørget NAV for at familien fikk juletilskudd i desember og fikk kjøpt sitt første juletre.

Mor har, etter at barna fikk mobiltelefon, startet som vikar i barnehage og muligheten for å kunne jobbe flere timer daglig har økt. Kompetanseteam Levekår har støttet familien i å søke etter en mer egnet bolig på det private markedet og i samme skolekrets. Etter 6 måneder med aktivt boligsøk, leverte familien søknad om kommunal bolig. På grunn av helsen til barnet var det viktig at familien så fort som mulig kunne få en mer egnet bolig.

I perioden hvor kompetanseteamet har vært inne i saken har teamet koordinert tverrfaglige møter med både bolig tjenesten, NAV og kontor for tjenestetildeling. Dette har vært viktig for at alle som bistår familien skal få et helhetsbilde av familiens situasjon. Kompetanseteam Levekår har også hatt dialog med sykehuset vedrørende oppfølging av barnet på 12 år. Det har vært et godt og tett samarbeid med Boligtjenesten og familien har nå fått tildelt kommunal bolig. Her vil det etter hvert være mulighet for leie til eie. Det lot seg ikke gjøre å finne en egnet bolig i barnas nåværende skolekrets slik at et skolebytte blir nødvendig. Det har vært jobbet på tvers og intenst med at dette ikke skulle skje, men de helsemessige vurderingene måtte gå foran og det var ikke ledige boliger i nærheten. Etter flytting bistod Kompetanseteam Levekår med å få barna meldt på fritidsaktiviteter i sitt nye nærområde.

I tillegg til koordinering av det tverrfaglige samarbeid har kompetanseteam bistått med flere andre digitale søknader om opphold til UDI, statsborgerskap og timebestilling hos politiet.

6.

KOMPETANSEHEVING

Kompetanseteam Levekår skal være med på å rette fokus mot og bidra til økt forståelse for den komplekse virkeligheten barn og familier som lever i lavinntekt opplever. De kommunale tjenester har sammen et ansvar for å ivareta familiene og hjelpe dem på best mulig måte. Gjennom å styrke foreldrenes sosiale og kulturelle posisjon kan vi være med på å øke sjansen for at barna løftes ut av fattigdom. Sammen skal tjenestene være med på å gi barna like muligheter for en god oppvekst.

Teamet tilbyr veiledning til tjenestepartneret i enkeltsaker. I tillegg kan annen kompetanseheving være: innlegg eller workshops med tema «helhetlig oppfølging» og «tverretattlig samarbeid» rundt levekårsutsatte familier.

Teamet har også fokus på viktigheten av kjennskap til kommunens tjenester og økt tverrfaglig samarbeid på tvers i kommunen med fokus på barnefamilier og oppvekstvilkår.

Eksempler på kompetansehevingstiltak

Året 2020 har båret preg av en ny kommune som skal etableres og av pandemien. Behovet for råd, veiledning og bistand i saker som vedrører barnefamilier med sammensatte utfordringer har ikke vært mindre enn tidligere. Pandemi eller ikke, de utsatte familiene har fortsatt store utfordringer og kanskje enda større i forbindelse med situasjonen som Norge har vært preget av siden 12. mars 2020. Det har også vært etterspurt informasjon og kompetanseheving det foregående året og i den sammenheng har digitale løsninger i stor grad blitt benyttet.

Eksempler på kompetanseheving og informasjon ut mot tjenester i kommunen:

- Presentasjon av erfaringene vi har gjort i 2019 for NAV, Boligtjenesten, Flyktningetjenesten og Helsefremmende tjenester 0-100
- Webinar for Nav Viken om Barneperspektiv, et satsningsområde i NAV
- Innlegg for private og kommunale barnehagestyrere – informasjon om tilbudet fra Kompetanseteam Levekår og erfaringer fra arbeid med levekårsutsatte familier, tverretattlig samarbeid
- Innlegg for flere barnehager om tema «Familier i lavinntekt» med opplysning om tjenester i kommunen og muligheter i Drammen
- Innlegg med tema «Levekårsutsatte familier» for nyansatte på NAV Drammen som en del av den obligatoriske opplæringen for nyansatte Workshop for Inkludering, kvalifisering og - integreringsteamet på NAV Drammen med fokus på barneperspektivet og hvordan vedvarende lavinntekt påvirker barna og deres muligheter
- Innlegg for innbyggere som følger kurstilbud i regi av NAV
- Informert om det forebyggende arbeidet som foregår i Drammen kommune med fokus på barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt til andre kommuner som har tatt kontakt
- Deltatt i flere intervjuer og undersøkelser blant annet vedrørende bydelsløft i kommunedel Strømsø i regi av Byantropologene ¹¹
- Deltatt i utviklingsarbeid intern i kommunen

7.

SÆRLIGE SATSNINGSOMRÅDER

Finn din bolig

Kompetanseteam Levekår har vært pådrivere for et samarbeid på tvers i Ny start. Dette handler om å etablere et kurs for innbyggere som har behov for råd og veiledning innen bolig. Mer konkret vil det handle om veiledning i kontakt med en eventuell utleier, hvordan søke og finne bolig, gå på visning, hva skal man være særlig oppmerksom på, med mer. Dette vil altså være et kurs som både retter seg til innbyggere som skal leie eller kjøpe. Det ble i desember 2020 startet en arbeidsgruppe med representanter fra alle avdelinger i Ny Start. Samarbeidet «Finn din bolig» vil jobbe videre for at dette kan utvikles og iverksettes i løpet av 2021.

Tettere samarbeid med skoler og barnehager

Kompetanseteam Levekår har i løpet av 2020 hatt flere innlegg for barnehager om temaet «Familier i lavinntekt». Vi benytter også anledningen til å gi informasjon om hvilken type kommunal bistand disse familier kan få. Drammen kommune ønsker at «alle barn skal få like muligheter» og for å få det til må de som møter barna ha god kjennskap til og for å kunne veilede til rett tjeneste, både kommunale og frivillige.

Ved å tilby kompetanseheving, råd og veiledning til barnehage- og skolesektoren, er tanken at teamet kan bidra til et styrket forbyggende perspektiv. Vi vet at mange barn i de utsatte familiene bekymrer seg for foreldre sine og at barna fanger opp mye av det som foregår rundt foreldrene. Disse bekymringer påvirker hverdagen for barna og utfordrer deres kapasitet til å utvikle seg faglig. «De økonomiske, kulturelle og sosiale ressurser barn og unge har tilgang til gjennom sine foreldre legger grunnlaget for deres levekår her og nå, men kan også ha betydning for livssjanser og utviklingsmuligheter gjennom oppvekst og videre inn i voksenlivet.»¹²

Kompetanseteam Levekår har i løpet av 2020 opplevd et økt samarbeid med flere barnehager, barneskoler, både med skoleledelsen og helsesykepleiere.

«BARNA FØRST» - Fokus på muligheter for å eie bolig for enslige forsørgere

Flere studier undersøker effekten av å være boligeier mot det å være leieboer for lavinntektsushold. Resultater av studiene viser at det å eie boligen sin medfører viktige økonomiske og sosiale fordeler inkludert økt velstand, bedre helse og livskvalitet.

Sosialhjelpsanalyser i Drammen kommune viser at mange av mottakerne er enslige forsørgere. Etter en vurdering av mulige tiltak foreslo rådmannen å igangsette et målrettet arbeid, for å vurdere eierpotensialet og det å få hjelp til kjøp av egen bolig, der det er best. Mange familier som mottar sosialhjelp kan ha forholdsvis høye boutgifter i leid bolig. På bakgrunn av dette samt økte sosialhjelpsutgifter i Drammen, ble det i september 2019 startet et prosjekt, «Barna først», hvor målet var

at enslige forsørgere som mottok økonomisk sosialhjelp skulle få mulighet til å kjøpe egen bolig med startlån.

Arbeidet fortsatte i 2020 med en arbeidsgruppe og defineres ikke lengre som et prosjekt. Arbeidsgruppa består av en gruppeleder, to ansatte fra NAV, en rådgiver fra Kompetanseteam Levekår og en rådgiver fra Boligtjenesten. Saksbehandler fra boligtjenesten er den som behandler alle saker og som er den viktigste nøkkelpersonen for å få lånet og tilskuddsordningene på plass for den gjeldende innbygger. Her er det et godt og tett samarbeide med de veilederne på NAV som følger opp innbyggeren både med hensyn økonomisk oppfølging og mot aktivitet.

Mål:

- Reduserte sosialhjelpsutbetalinger
- Familiene skal unngå usikre boforhold og risikoen for mange flyttinger
- Få mere forutsigbare boutgifter
- Sikre oppfølging mot en fremtidig inntektssituasjon, som gjør at foreldre kan dekke alle utgifter selv, inkludert avdrag
- Større motivasjon til å øke arbeidsinntektene

Rammer:

- Startlån, som kan løpe avdragsfritt i inntil 8 år
- Tilskudd til etablering til reduksjon av boutgifter og som risikodempende virkemiddel
- Familien skal få nødvendig støtte og oppfølging for å sikre gode oppvekstvilkår for barn, kontroll over egen økonomi og samfunnsdeltakelse gjennom jobb og fritidsaktiviteter
- Kommunens investeringer i familien skal på sikt gi en fremtidig avkastning i form av mindre behov for kommunale tjenester, reduserte sosialhjelpsutgifter og økte skatteinntekter

Prosjekt Sommerjobb

Sommeren 2020 ble det gjennomført et sommerjobbprosjekt i Drammen kommune. Dette var et prosjekt som var delvis finansiert gjennom tilskudd fra Bufdir og delvis gjennom egenfinansiering fra kommunen. Prosjektet har pågått i mange år i tidligere Nedre Eiker kommune og har vært et samarbeid mellom Barneverntjenesten og flere sykehjem. Målgruppa har vært ungdom i alderen 13 til 17 år, som kommer fra familier med ulike levekårsutfordringer. Dette året har prosjektet i hovedsak blitt driftet av barneverntjenesten i Drammen, men Kompetanseteam Levekår har bistått i arbeidet. Totalt har ca 30 ungdommer fått tilbud om sommerjobb i 3 uker. Arbeidsplassene har vært ulike sykehjem i Solbergelva og Mjøndalen. Arbeidsoppgavene for ungdommen var fortrinnsvis å snakke med de eldre og gå tur med dem, dekke på til frokost/lunsj og noen ryddeoppgaver. Med tanke på at det har vært en pandemisituasjon i 2020 så har det naturligvis også lagt noen restriksjoner på hvilken type av oppgaver ungdommen kunne ha. Alle ungdommene har fått lønn av kommunen, og de har fått dekt busskort når det har vært behov for det.

Ungdommen har kommet med mange positive tilbakemeldinger, og de understreker spesielt gleden av å snakke med de eldre.

I vedlegg fra ungdomspanelet i rapporten Like muligheter i oppveksten¹³ blir det blant annet nevnt «Vi vil tjene våre egne penger! Det bør være lettere for unge å få sommerjobb og deltidsjobber» «Ungdom mangler ofte muligheter og nettverk som kan skaffe dem sommerjobb» Med dette som bakteppe har Kompetanseteam Levekår nå søkt om tilskudd fra Bufdir også for sommeren 2021 og forhåpentligvis blir det mulighet for å videreføre dette flotte prosjektet i samarbeid med andre virksomheter i

kommunen. 2020 har vært svært vanskelig for mange ungdommer, og da spesielt for de som lever i sårbare livssituasjoner og kommer fra familier med vedvarende lavinntekt. Her må kommunen stå sammen. Vi må være med på å sikre at disse ungdommene får positive opplevelser/erfaringer fra arbeidslivet samtidig som de gis en mulighet til å tjene egne penger. Dette er både godt forebyggende arbeid samtidig som det gir en god opplevelse her og nå; forebyggende og kompenserende på samme tid.

Samarbeid NAV og barnevern

Høsten 2020 tok teamet initiativ til et arbeidsmøte med avdelingsledere og utviklingskoordinatorer fra Nav og barnevern med bakgrunn i de mange krysningspunkter når det gjelder hvilke familier vi kommer i kontakt med. Det er også en del av teamets mandat å sørge for å løfte erfaringer fra vårt arbeid og se på gode måter å samarbeide på.

Det ble tydelig under arbeidsmøtet at det fantes et potensial når det gjaldt å utvikle samarbeidet, bedre kunnskapen om hverandres tjenester og virkemidler og for skape enkle linjer for kommunikasjon. Møtet resulterte i en planlagt workshop med ansatte fra Nav og barneverntjenesten som ble avholdt på nyåret 2021.

Områdesatsning Strømsø

Det satses i Drammen kommune på et områdeløft av bydel Strømsø. Områdesatsningen heter Strømsø 2030 og fra Regjeringens side er det satt av midler til at en utvikling av området. Det skal være særskilt fokus på å skape bedre bomiljø, et inkluderende lokalsamfunn og gode oppvekstvilkår for barn og unge på Strømsø. Tettere kontakt med innbyggerne og frivillige lag og foreninger skal være et av satsingsområdene.

Kompetanseteam Levekår har i 2020 mottatt totalt 144 henvendelser i enkeltsaker, 20% av disse henvendelser vedrører familier som har tilknytning til akkurat Strømsø området. Et områdeløft på Strømsø vil sannsynligvis komme mange av de utsatte familiene til gode. Vi har kjennskap til at det er ekstremt mange flyttinger til og fra området. Vi vet at mange flyttinger og dårlige boforhold kan prege barns oppvekst negativt.

Kompetanseteam Levekår har blant annet et tett samarbeid med de aktuelle barneskolene og flere frivillige organisasjoner i området. Det er naturlig for teamet også å fortsette det gode samarbeide videre med blant annet koordinator for områdesatsningen Strømsø 2030 og Knutepunkt Strømsø.

8.

VI LØFTER ERFARINGENE VIDERE

Gjennom arbeidet med enkeltsaker gjør teamets medlemmer seg erfaringer som er viktig å løfte videre oppover i systemet enten som innspill til planer, forslag til endringer/utbedring av interne rutiner i virksomheter eller som temaer til refleksjon. Kort sagt; det vi erfarer på individnivå løfter vi videre til systemnivå. Erfaringene med enkeltsaker gjør også at man kan gi god og spisset råd og veiledning i henvendelser som kommer inn til teamet.

Teamet mottar også forespørsler fra ulike virksomheter om å fortelle om Drammen kommunes arbeid og erfaringer på konferanser og samlinger.

Eksempler på erfaringsdeling og systemarbeid i 2020:

- Intervjuet av forskningskoordinator ved Høgskulen på Vestlandet for et prosjekt om bedre samarbeid mellom barnevernet og NAV i arbeid med familier som sliter med dårlig økonomi 2021
- Intervjuet av Byantropologene¹⁴
- Samarbeid med Knutepunkt Strømsø
- Erfaringsdeling med andre kommuner

9.

OPPSUMMERING OG VEIEN VIDERE

Arbeidet gjennom året 2020 har i stor grad blitt preget av kommunesammenslåingen og koronapandemien. Det har på mange måter utfordret arbeidet, men også gitt rom for nytenkning når det gjelder måten vi løser våre arbeidsoppgaver på.

De digitale kommunikasjonsverktøyene gikk fra å være minimalt benyttet til å bli et av de viktigste arbeidsverktøyene våre, bruk av telefontolk, utendørs samtaler, digitale webinarer og teamsmøter ble brått normalen.

Gjennom vårt arbeid i 2020 ser vi et stadig behov for koordinering av tjenester og veiledning i enkelt saker. Ofte erfarer vi at mange tjenester og engasjerte ansatte er involvert i familier og arbeider med ulike tiltak og oppfølging, men at det mangler koordinering mellom de involverte tjenester. Dette er også noe som ofte blir etterspurt av den enkelte familien, da mange kan oppleve det som vanskelig og uoversiktlig å finne frem i systemet og å vite hvem som skal gjøre hva. Selv om det er stor vilje til samarbeid, kan det være avgjørende at noen synliggjør familiens utfordringer, setter disse på agendaen og koordinerer samarbeidet.

For å forenkle samarbeidet innad i kommunen så ser vi det som viktig at de ansatte i kommunen har god kunnskap om de ulike virksomhetene og hvordan man kommer i kontakt med riktig tjeneste. Vi har sett at dette er spesielt viktig når det gjelder for samarbeidspartnere å komme i kontakt med for eksempel riktig veileder ved NAV eller kontaktperson i barneverntjenesten. Vi opplever at det er et behov for å skape gode tverrfaglige samhandlingsplattformer for å gi drammensbarna og deres foreldre gode muligheter.

Vi tar med oss erfaringene fra det spesielle året, hvor Norge opplevde mange utfordringer som det var vanskelig å forestille seg på forhånd at skulle ramme oss. Vi tar med oss de positive erfaringer med bruk av nye digitale verktøy som for mange har åpnet nye muligheter, men også erfaringene om hvor sårbart det er for mennesker når man opplever et utenforskap fordi man ikke mestrer de "enkle, digitale løsningene". På mange måter har pandemien fått oss til å åpne øynene og se hvor sårbart livet kan være og hvor prisgitt man er sitt nettverk og et velferdssystem som fungerer når krisen inntreffer.

VEDLEGG 1 – EKSEMPEL PÅ SAMTYKKEAVTALE

NY START

Samtykkeavtale

Denne samtykkeavtalen gjelder oppfølging og veiledning fra Kompetanseteam Levekår og andre aktuelle instanser.

Samtykket er inngått mellom:

Navn:	F.nr.:
Navn:	F.nr.:
Koordinator:	
Samtykket er tidsavgrenset og gjelder fra dagens dato t.o.m.:	

Vi/jeg er innforstått med at de som støtter og hjelper oss/meg må ha nødvendig informasjon om vår familie. Aktuell informasjon kan være knyttet til arbeid, utdanning, økonomi, bostasjon, oppholdsstatus, fysisk og psykisk helse, fritidsdeltakelse eller annet. Vi/jeg samtykker til at det kan innhentes og deles informasjon om oss som er nødvendig for å gi et riktig hjelpetilbud og eventuell kople på annen tjeneste. Informasjon kan deles med følgende instanser/kontaktpersoner:

Navn	Rolle	Telefon	Evt. begrensning i samtykket

Vi/jeg samtykker til at nødvendige opplysninger kan deles med instanser/personer som er beskrevet i tabellen over. Hvis andre enn disse har behov for opplysninger skal det gis eget samtykke.

Vi/jeg samtykker til at koordinator/miljøarbeider i Kompetanseteam Levekår journalfører informasjon i det kommunale fagsystemet **Socio**.

Denne samtykkeavtalen er inngått _____ (dato) og gjelder for angitt tidsperiode. Vi/jeg kan når som helst oppheve vårt/mitt samtykke eller endre samtykket.

Dato: _____ Signatur: _____

LITERATURLISTE

- Interaksjon med brukere i Nav: - Nr 03 - 2018 - Tidsskrift for velferdsforskning - Idunn
- Lavinntekt og levekår i Norge, publisert av NAV i Arbeid og velferd nr.1-2016
- Mamelund, 2006; BMJ, 2020
- Byantropologene - Beboerundersøkelse Strømsø (Bratseth og Kvernmo 2020) - ferdigstilt.pdf digitaliseringsstrategi-for-drammen-kommune-.pdf (ks.no)
- Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier. En kunnskapsoppsummering (kriminalitetsforebygging.no)
- Regjeringens samarbeidsstrategi
- Snakk-om-fattigdom.pdf (kirkensbymisjon.no)
- [www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/#/0602/omfang-etter-husholdningstype#barn-i-husholdninger-med-lavinntekt-med-enslig-forsorger-\(2016\)](http://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/#/0602/omfang-etter-husholdningstype#barn-i-husholdninger-med-lavinntekt-med-enslig-forsorger-(2016))
- www.idunn.no/tidsskrift_for_boligforskning/2020/01/trangboddhet_og_barnefamiliers_hverdagsliv_i_koronaens_tid
- www.telemarksforskning.no/publikasjoner/filer/2173.pdf

Endnotes

1. <https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/filer/2173.pdf>
2. Senter for oppvekst i Drammen kommune var en virksomhet som bestod av Barneverntjenesten, PPT og Habilitering for barn og unge
3. Lavinntekt og levekår i Norge, publisert av NAV i Arbeid og velferd nr.1 -2016
4. (https://www.idunn.no/tidsskrift_for_boligforskning/2020/01/trangboddhet_og_barnefamiliers_hverdagsliv_i_koronaens_tid)
5. Mamelund, 2006; BMJ, 2020
6. (https://www.idunn.no/tidsskrift_for_boligforskning/2020/01/trangboddhet_og_barnefamiliers_hverdagsliv_i_koronaens_tid)
7. Lundberg og Syltevik 2018; Hansen, Lundberg og Syltevik 2018
8. digitaliseringsstrategi-for-drammen-kommune-.pdf (ks.no)
9. Regjeringens samarbeidsstrategi Snakk-om-fattigdom.pdf (kirkensbymisjon.no)
10. [https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/#/0602/omfang-etter-husholdningstype#barn-i-husholdninger-med-lavinntekt-med-enslig-forsorger-\(2016\)](https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/#/0602/omfang-etter-husholdningstype#barn-i-husholdninger-med-lavinntekt-med-enslig-forsorger-(2016))
11. Byantropologene - Beboerundersøkelse Strømsø (Bratseth og Kvernmo 2020) - ferdigstilt.pdf
12. NOVA Rapport 11/18
13. Regjeringens samarbeidsstrategi
14. Byantropologene - Beboerundersøkelse Strømsø (Bratseth og Kvernmo 2020) - ferdigstilt.pdf

